CPA CHARTERED PROFESSIONAL ACCOUNTANTS CANADA

Tradus de: CECCAR

Mentalitatea și facilitarea abilităților profesioniștilor contabili – o schimbare de paradigmă a competențelor

ARTICOLUL 4

Al patrulea articol din seria de patru care discută despre conducerea etică într-o eră a complexității și a schimbărilor digitale.

Aprilie 2022

CPA Canada Foresight REIMAGINING THE PROFESSION. ICAS IFAC International Federation of Accountants® IESBA®

22-2384

DESPRE CPA CANADA

Chartered Professional Accountants of Canada (CPA Canada) colaborează cu organismele membre ale CPA locale și teritoriale, precum și cu cele din Insulele Bermude, în calitate de reprezentant al profesiei contabile canadiene atât la nivel național, cât și internațional. Această colaborare îi permite profesiei canadiene să promoveze cele mai bune practici în beneficiul întreprinderilor și al societății, precum și să-și pregătească membrii pentru un mediu de activitate în continuă evoluție, caracterizat de schimbări fără precedent. Reprezentând peste 220.000 de membri, CPA Canada este una dintre cele mai mari organizații naționale de contabilitate din lume. cpacanada.ca

DESPRE IFAC

IFAC (International Federation of Accountants) este organizația globală a profesiei contabile dedicată servirii interesului public prin consolidarea profesiei și contribuirea la dezvoltarea unor economii internaționale solide. IFAC este formată din 180 de membri și asociați din peste 130 de țări și jurisdicții, reprezentând mai mult de 3 milioane de contabili practicieni, din educație, servicii de stat, industrie și comerț.

Timp de patru decenii, IFAC a reprezentat profesia contabilă globală și a sprijinit elaborarea, adoptarea și implementarea standardelor internaționale care stau la baza contribuțiilor profesiei contabile globale de astăzi. IFAC a menținut o abordare pe termen lung pentru crearea și consolidarea unei profesii contabile mondiale care susține organizații, piețe financiare și economii transparente, responsabile și sustenabile. ifac.org

DESPRE ICAS

ICAS este organismul profesional global pentru experții contabili (CA). Educăm, examinăm și conducem, facilitând excelența în timp ce lucrăm permanent pentru binele publicului larg. Toți cei 23.000 de membri ai ICAS și-au câștigat calificarea noastră de CA de clasă mondială, calificare ce a format o comunitate de afaceri internațională care acoperă industrii și continente, compusă din eroi locali și lideri de companii. Susținem permanent legăturile dintre membrii noștri, astfel încât experții contabili în toate etapele carierei lor să poată învăța din schimbul de experiențe și să-și poată corela ambițiile cu succesul. Pentru mai multe informații, vă rugăm să vizitați icas.com

DESPRE IESBA

IESBA este un consiliu normalizator de standarde independent care elaborează, în interesul public, standarde de etică de înaltă calitate și alte norme pentru profesioniștii contabili din întreaga lume. Acestea includ *Codul etic internațional pentru profesioniștii contabili (inclusiv Standardele Internaționale privind Independența)*, care stabilește dispoziții de etică pentru profesioniștii contabili.

De asemenea, Consiliul sprijină adoptarea și implementarea, promovează practici etice bune la nivel mondial și promovează dezbateri la nivel internațional legate de aspectele etice cu care se confruntă contabilii. ethicsboard.org

Context și mulțumiri

Această lucrare completează seria de patru documente pe tema creatorilor de curente de opinie elaborate de Chartered Professional Accountants of Canada (CPA Canada) pentru a crea un document exploratoriu colaborativ și o masă rotundă la nivel global organizate împreună cu Institute of Chartered Accountants of Scotland (ICAS) și cu International Federation of Accountants (IFAC), denumită *Conducerea etică într-o eră a complexității și a schimbărilor digitale*.

Documentul exploratoriu, un rezumat al evenimentului și o înregistrare la cerere sunt disponibile pe IFAC Knowledge Gateway și pe pagina inițiativei pentru tehnologie a Consiliului pentru Standarde Internaționale de Etică pentru Contabili (IESBA). Documentul se bazează, de asemenea, pe opiniile diverse ale părților interesate colectate prin intermediul inițiativei pentru tehnologie mai ample a IESBA.

Această serie de documente elaborate după eveniment investighează mai aprofundat temele-cheie prezentate în activitățile exploratorii și valorifică discuțiile și recomandările delegațiilor la eveniment, pentru a oferi îndrumări practice profesioniștilor contabili, organizațiilor contabile profesionale și altor părți interesate, pe măsură ce profesia noastră evoluează pentru a trata nevoile în schimbare ale părților interesate, continuând în același timp să ne îndeplinim responsabilitățile de interes public. Seria contribuie la proiectele asumate în cadrul profesiei pentru a regândi rolul profesioniștilor contabili în calitate de lideri etici în această eră a complexității și a schimbărilor digitale.

Celelalte documente din serie, publicate pe parcursul anilor 2021 și 2022, acoperă următoarele teme interconectate, dar distincte:

- complexitatea și profesionistul contabil
- tehnologia este o sabie cu două tăișuri care aduce atât oportunități, cât și provocări pentru profesia contabilă
- identificarea și atenuarea subiectivismului și ale dezinformării și prezentării de informații incorecte

Documentul *Mentalitatea și facilitarea abilităților profesioniștilor contabili – o schimbare de paradigmă a competențelor* a fost elaborat de membrii CPA Canada Brian Friedrich (membru al IESBA și președinte al Grupului de lucru pentru tehnologie al IESBA) și Laura Friedrich (consultant tehnic al IESBA) sub îndrumarea lui Gord Beal, vicepreședinte Research, Guidance and Support, CPA Canada; și cu perspective valoroase oferite de James Barbour, director, lider în materie de politici în cadrul ICAS și membru al Grupului operativ pentru

tehnologie al IESBA; Christopher Arnold, preşedinte IMM/PMM şi cercetare din cadrul IFAC; şi Ken Siong, director tehnic superior în cadrul IESBA. Greg Owens, membru al Panelului Internaţional de Educaţie Contabilă; Irene Wiecek, profesor la Universitatea din Toronto, membru al CPA Competency Map Task Force din Canada şi membru al IPAE; şi Rebecca Villmann, director la CPA Canada, Reporting Initiatives and Research, au contribuit, de asemenea, în mod semnificativ la îndrumările şi ideile prezentate în document.

Echipa este recunoscătoare pentru îndrumările şi comentariile însemnate oferite de revizorii inter pares ai acestui document: Todd Scaletta, vicepreşedinte senior al CPA Alberta, Foresight and Research; Gabriela Figueiredo Dias, preşedintele IESBA; Vania Borgerth, Diane Jules, Kam Leung şi Sundeep Takwani în numele Grupului de lucru pentru tehnologie al IESBA; Greg Driscoll, consultant tehnic al IESBA şi membru al Grupului operativ pentru tehnologie al IESBA; şi Hironori Fukukawa, profesor la Universitatea Hitotsubashi, membru al IESBA şi membru al Grupului operativ pentru tehnologie al IESBA.

Primim cu plăcere feedback şi comentarii – vă rugăm să le trimiteţi la foresight@cpacanada.ca.

Cuprins

Partea I: De ce o schimbare de paradigmă? 2

Competențele sunt influențate de nevoile părților interesate, care sunt în schimbare în contextul actual 3

Roluri și abilități ale viitorului 5

Profesia contabilă nu este imună în fața perturbărilor și este în proces de transformare 7

Partea a II-a: Opinii din domeniu 11

Partea a III-a: Situațiile în care profesioniștii contabili pot cel mai bine adăuga valoare prin competențe tehnice și abilități, valori, etică și atitudini profesionale 15

Partea a IV-a: Aspecte legate de mentalitate 17

Evaluarea a ceea ce este important 17

Viitorul necesită o abordare multidisciplinară... începând de acum 20

Partea a V-a: Implicații practice pentru profesie 22

Calea de urmat 22

Concluzii 25

Partea I: De ce o schimbare de paradigmă?

> «În vremuri de schimbare, cei care învață moștenesc pământul, iar cei învățați sunt bine pregătiți pentru a face față unei lumi care nu mai există.[1]»

În timp ce mediul în care profesioniștii contabili își desfășoară activitatea continuă să evolueze, profesia trebuie să se concentreze pe încurajarea și sprijinirea profesioniștilor contabili pentru a studia o gamă mai largă de competențe tehnice decât cele cu care au avut de-a face până acum, direcționând în același timp abilitățile profesionale în contexte noi. În plus, în timp ce tehnologia continuă să perturbe normele organizaționale, există o nevoie mai mare ca niciodată ca profesioniștii contabili să-și cultive aptitudinile și valorile umane precum curiozitatea, creativitatea și reziliența. Acest lucru necesită o schimbare de mentalitate pentru a fi mai agilă și mai adaptabilă și pentru a demonstra un angajament față de învățarea pe tot parcursul vieții,[2] continuând în același timp să fim susținători fervenți ai deciziilor etice.

---

1 Eric Hoffer, citat în J Charles Rich, "In times of change learners inherit the earth" (1997) 87:5, J Neurosurg, online: <https://doi.org/10.3171/jns.1997.87.5.0659> la 659.

2 IFAC, *Manualul de reglementări internaționale de educație* (2019), IES 3 (2021), online: <https://www.ifac.org/system/files/publications/files/Handbook-of-International-Education-Standards-2019.pdf> la 133, Tabelul A litera (c) subpunctul (i).

Acest document susține necesitatea ca profesia să își reorienteze fundamental atenția pentru a prospera și a rămâne relevantă pe măsură ce lumea se schimbă. În loc să continue să sublinieze domeniile tehnice tradiționale de bază în care se instruiesc majoritatea profesioniștilor contabili, evoluția profesiei ar trebui să includă o alfabetizare tehnologică amplă și să perfecționeze abilitățile profesionale și umane care ne diferențiază de mașinile cu care vom lucra în colaborare. Această schimbare este în curs de desfășurare în unele organizații și jurisdicții, dar există oportunități semnificative în întreaga profesie în ansamblu.

Competențele sunt influențate de nevoile părților interesate, care sunt în schimbare în contextul actual

Competența profesională și atenția cuvenită este un principiu fundamental de etică pentru profesioniștii contabili.[3] Este necesară o competență suficientă pentru a îndeplini obligațiile etice ale acestora privind atenția cuvenită, obiectivitatea și acționarea în interesul public, dar care este mai exact competența profesională? *Standardele Internaționale de Educație (IES-uri)* definesc competența profesională drept „capacitatea de a îndeplini un rol conform unui standard definit".[4] Standardele sunt definite în IES-uri prin intermediul rezultatelor învățării, ariilor de competență și nivelurilor de experiență care fac apel la o gamă largă de standarde profesionale precum Standardele Internaționale de Raportare Financiară, Standardele Internaționale de Audit, Codul etic internațional pentru profesioniștii contabili (inclusiv Standardele Internaționale privind Independența), reglementări fiscale și alte standarde relevante din jurisdicția profesioniștilor contabili. IES-urile reflectă rolul complex al profesioniștilor contabili:

3 A se vedea, de exemplu, Federația Internațională a Contabililor (IFAC), *Manualul privind Codul etic internațional pentru profesioniștii contabili* 2021 (New York: IFAC) [Codul IESBA] la secțiunea 113 (https://eis.international-standards.org/standards/iesba/2021); Chartered Professional Accountants of British Columbia (CPABC), *Cod de conduită profesională* (Vancouver: CPABC, octombrie 2020) [Codul CPABC], Preambul la 6 (https://www.bccpa.ca/member-practice-regulation/act-bylaws-code-of-professional-conduct; conceptele de competență profesională și atenție cuvenită sunt asociate cu diferite principii în Canada); și Institute of Chartered Accountants of Scotland (ICAS), *Codul etic al ICAS (inclusiv Standardele Internaționale privind Independența)* [*Codul ICAS*] la secțiunea 113 (https://www.icas.com/professional-resources/ethics/icas-code-of-ethics). A se remarca faptul că în Canada profesiile sunt reglementate la nivel de provincie, astfel încât în scopuri ilustrative se face referire la Codul uneia dintre jurisdicțiile mai mari. Codurile altor organisme provinciale sunt în esență echivalente în ceea ce privește elementele menționate.

4 *Supra* nota 2 la 204.

„Profesia contabilă deservește nevoile de informații financiare și, în unele circumstanțe, nefinanciare ale unei game largi de factori de decizie, inclusiv, dar fără a se limita la, (a) public, (b) investitori actuali și potențiali, (c) conducerea și angajații organizațiilor, (d) furnizori și creditori, (e) clienți și (f) autorități guvernamentale. Capacitatea profesiei contabile de a satisface nevoile de informații ale utilizatorilor contribuie la o economie eficientă care generează valoare pentru societate."[5]

IES-urile explică în continuare cum competența profesională „transcende cunoașterea principiilor, standardelor, conceptelor, faptelor și procedurilor; ea reprezintă integrarea și aplicarea (a) competențelor tehnice, (b) abilităților profesionale și (c) valorilor, eticii și atitudinilor profesionale."[6]

Glosarul IES-urilor[7] include următoarele definiții:

Competențe tehnice – Competențele tehnice sunt definite drept capacitatea de aplicare a cunoștințelor profesionale în vederea îndeplinirii unui rol conform unui standard definit.

Abilități profesionale – Abilitățile intelectuale, interpersonale și de comunicare, personale și organizaționale pe care un profesionist contabil le integrează cu competențele tehnice și cu valorile, etica și atitudinile profesionale pentru a-și demonstra competența profesională.

Valori, etică și atitudini profesionale – Caracteristicile care îi identifică pe profesioniștii contabili ca membri ai unei profesii. Acestea includ principiile de conduită (de exemplu, principiile de etică) asociate în general conduitei profesionale și considerate esențiale pentru definirea caracteristicilor distinctive ale acesteia.

5 *Ibidem* la 7.

6 *Ibidem* la 10.

7 *Ibidem* la 205 și 206.

Este de remarcat faptul că IES-urile încadrează rolul profesioniștilor contabili în ceea ce privește informațiile, mai degrabă decât abilitățile specifice. În mediul de afaceri actual, informațiile au un rol din ce în ce mai important, deoarece explozia de date creează noi oportunități de a obține informații prin analiza datelor. Pentru a valorifica acest potențial, organizațiile utilizează din ce în ce mai mult automatizarea și sistemele autonome și inteligente. În același timp, eforturile pentru inițiativele privind mediul, sociale și de guvernanță (ESG) au extins domeniul de aplicare al informațiilor pe care părțile interesate le solicită organizațiilor. Ambele tendințe schimbă în mod fundamental competențele de care au nevoie profesioniștii contabili pentru a oferi valoare prin informații – și în fiecare etapă a lanțului valoric de la date la decizie.

Roluri și abilități ale viitorului

În cadrul sectorului serviciilor financiare (care include contabilii și auditorii), al guvernului și sectorului serviciilor publice și al sectorului serviciilor profesionale, *Raportul privind viitorul locurilor de muncă din 2020* al Forumului Economic Mondial (WEF) a identificat roluri emergente care se concentrează în mare parte pe analizarea, utilizarea și securizarea datelor și informațiilor și de asemenea pe strategie, gestionarea riscurilor și dezvoltarea afacerilor.[8] Primele zece locuri de muncă emergente în domeniul serviciilor financiare sunt:

1. analiști de date și oameni de știință
2. specialiști în volume mari de date
3. specialiști în marketing digital și strategie
4. specialiști în IA și învățarea automată
5. specialiști în transformarea digitală
6. analiști în securitatea informațiilor
7. profesioniști în baze de date și rețele
8. profesioniști în dezvoltarea afacerilor
9. ingineri în tehnologia financiară
10. specialiști în securitatea cibernetică

Acestea reflectă tendința din ce în ce mai mare de a ne baza pe date și pe colaborarea dintre om și mașină. Prof. Irene Wiecek, membru al Panelului Internațional de Educație Contabilă (IPAE), menționează natura foarte conectată a lumii în prezent: „Nu suntem doar conectați unii cu alții; suntem conectați la mașini și mașinile sunt conectate la mașini. Aceasta este imaginea de ansamblu."[9]

---

8 Forumul Economic Mondial, *Raport privind viitorul locurilor de muncă din 2020* (octombrie 2020), online: <http://www3.weforum.org/docs/WEF_Future_of_Jobs_2020.pdf> la 134, 136 și 146.

9 Irene Wiecek, așa cum este citată în Michelle Singerman, "How tech savvy do you need to be as a CPA?" (13 ianuarie 2022), CPA Canada online <https://www.cpacanada.ca/en/news/accounting/the-profession/2022-01-13-cpa-technology-skills>.

Potrivit *Raportului privind viitorul locurilor de muncă din 2020* al WEF, „companiile trebuie să investească în indicatori mai buni ai capitalului uman și social prin adoptarea de indicatori privind mediul, sociali și de guvernanță (ESG) și corelați cu noi măsuri de contabilizare a capitalului uman”.[10] Această arie în creștere reflectă nevoile de informații noi care necesită aplicarea intuitivă a tehnologiei pentru a produce rezultate împreună cu înțelegerea evaluării afacerilor și a principiilor de raportare justă, în special până când se ajunge la un acord cu privire la standardele referitoare la ESG.

Inovatorii în afaceri au perspective similare. În plus față de seturile de abilități de bază precum leadership, rezolvarea problemelor și analiza, JoAnn Stonier, responsabil de date (CDO) la MasterCard, subliniază importanța faptului de a putea transpune conceptele de afaceri în cele tehnice: „Dacă vă gândiți, cam în acest punct ne aflăm acum – [avem nevoie de] capacitatea de a fi fluenți în transpunerea conceptelor dintr-un domeniu în altul.”[11] Ea consideră, de asemenea, capacitatea de a găsi *sensul* din rezultate – fie dintr-un tablou de bord, fie dintr-un raport – ca fiind o abilitate esențială de afaceri.[12]

Stonier subliniază, de asemenea, importanța capacității de a pune în context informațiile atunci când datele sunt utilizate pentru a instrui sistemele IA sau în alt mod ca parte a analizei:

> „Dau tot timpul acest exemplu: Dacă ne întoarcem la listele electorale din 1910 din SUA, acela este un set de date valid. Îl putem utiliza în orice scop am avea pentru a evalua ceva ce s-a întâmplat în anul 1910 sau 1911. Dar trebuie să știm că, în mod inerent, acel set de date nu include femeile, nu include persoanele de culoare, nu include părți din societate. Atâta timp cât cunoaștem acest lucru, putem proiecta o cercetare care este adecvată scopului.”[13]

Din perspectiva imparțialității, diversității și incluziunii, este cu siguranță dificil să ne imaginăm o cercetare care să fie „adecvată scopului” atunci când îi lipsește reprezentarea mai multor părți esențiale ale societății, dar dacă cercetarea este una care se referă în mod specific la bărbații albi de la începutul anilor 1900, setul de date supus atenției de către Stonier este foarte potrivit. Capacitatea de a contextualiza seturile de date în acest mod poate ajuta organizațiile să identifice, să evalueze și să atenueze subiectivismul din date și sisteme, pentru a asigura adecvarea utilizării în procesul decizional. La fel de important este să folosim raționamentul pentru a ne asigura că intrările sunt adecvate și că rezultatele tabloului de bord sau ale raportului sunt de încredere. Aceste abilități sprijină

10 *Supra* nota 8 la 6.

11 JoAnn Stonier în podcastul MIT Sloan Management Review “Me, Myself, and AI”, online: <https://sloanreview.mit.edu/audio/designing-a-better-future-mastercards-joann-stonier/>.

12 *Ibidem*.

13 *Ibidem*.

capacitatea profesionistului contabil de a demonstra că are o minte curioasă, așa cum s-a discutat în al treilea document din această serie, care a analizat impactul subiectivismului și al dezinformării și prezentării de informații incorecte.[14]

În ceea ce privește securizarea datelor și informațiilor, ies în evidență abilitățile în domeniul securității cibernetice. *Raportul referitor la investigațiile privind încălcarea securității datelor din 2021* al Verizon a constatat că 85% dintre încălcări au implicat elementul uman, în timp ce doar 3% dintre încălcări au implicat exploatarea unei vulnerabilități a sistemului.[15] Clinton Firth, liderul global în materie de securitate cibernetică al EY pentru energie, pune în perspectivă sarcina de a menține securitatea, explicând că „cei care încearcă să protejeze datele într-o organizație trebuie să aibă dreptate tot timpul, în timp ce hackerul care încearcă să încalce securitatea organizației trebuie să aibă dreptate o singură dată."[16] Aceste aspecte, luate împreună, evidențiază importanța controalelor interne axate pe oameni în plus față de controalele axate pe sisteme. Din nou, acest lucru creează atât oportunități, cât și responsabilități pentru profesioniștii contabili deoarece securitatea organizațională este o activitate de echipă.

Profesia contabilă nu este imună în fața perturbărilor și este în proces de transformare

Deci ce semnifică aceste schimbări pentru profesia contabilă? Cercetările avertizează cu privire la un impact semnificativ al automatizării și al IA asupra profesiei. De exemplu, un raport al Bloomberg din 2017 a preconizat că există o probabilitate de 94% ca locurile de muncă ale contabililor și auditorilor din SUA să fie afectate de automatizare.[17] Mai recent, *Raportul privind viitorul locurilor de muncă din 2020* al WEF a clasificat contabilii și auditorii ca fiind printre primii de pe lista rolurilor care urmează să devină din ce în ce mai redundante până în 2025.[18] În calitate de profesioniști, trebuie să ținem seama de aceste avertismente și să ne adaptăm în mod corespunzător. David Autor, economist la MIT care studiază efectele automatizării asupra forței de muncă, spune direct: „Multe dintre activitățile profesionale combină unele elemente de procesare a informațiilor de rutină cu un element de raționament și alegere. Din acest punct de vedere, programele informatice nu au reușit niciodată să răspundă

14 CPA Canada, ICAS, IFAC & IESBA, *Identificarea și atenuarea subiectivismului și ale dezinformării și prezentării de informații incorecte* (Toronto: CPA Canada, februarie 2022), online: <https://www.cpacanada.ca/en/foresight-initiative/trust-and-ethics/identifying-mitigating-bias-mis-disinformation>.

15 Verizon, *Raport referitor la investigațiile privind încălcarea securității datelor din 2021*, online: <https://www.verizon.com/business/resources/reports/2021/2021-data-breach-investigations-report.pdf>, Figura 7 la 7.

16 Clinton M Firth, "IESBA Cybersecurity presentation" (9 noiembrie 2021) către Grupul de lucru pentru tehnologie al IESBA, online: <https://youtu.be/EJmgG1OLbEM>.

17 Mark Whitehouse & Mira Rojanasakul, "Find Out If Your Job Will Be Automated" (iulie 2017), Bloomberg online: <https://www.bloomberg.com/graphics/2017-job-risk/>.

18 *Supra* nota 8 la 30.

aşteptărilor. Dar cu IA, acest tip de activităţi sunt mult mai riscante."[19] Mai mult, Malik Datardina, strateg în domeniul guvernanţei, riscurilor şi conformităţii pentru Auvenir, avertizează că „profesioniştii contabili nu se află în competiţie doar cu IA, ci şi cu alţi profesionişti cu acelaşi set de abilităţi, precum experţii în prelucrarea datelor, deci înţelegerea gestionării, extracţiei şi analizei datelor îi va ajuta să rămână relevanţi şi competitivi. Acesta este nivelul de referinţă pe care trebuie să-l înţeleagă."[20]

În acelaşi timp, însă, am auzit şi o predicţie mai pozitivă în rândul profesiei, potrivit căreia rolurile noastre nu vor fi înlocuite, ci se vor schimba în furnizarea de activităţi cu valoare mai mare, precum interpretarea şi planificarea strategică.[21] Îndrumările de implementare referitoare la IES-uri menţionează:

> „Automatizarea sarcinilor de rutină şi repetitive permite echipelor din domeniile contabil şi financiar să se concentreze pe efectuarea unor activităţi cu valoare mai mare. Acest lucru, combinat cu adoptarea unei perspective mai strategice, permite [profesioniştilor contabili angajaţi] să contribuie tot mai mult la crearea de valoare semnificativă pentru întreprindere şi să îşi asume rolul de parteneri strategici de afaceri în cadrul organizaţiei lor."[22]

În mod similar, în documentul *Planul de acţiune pentru transformarea activităţii* publicat de IFAC se constată că adoptarea şi automatizarea tehnologiei produc în cadrul firmelor o schimbare de la furnizarea serviciilor de tranzacţionare la cele strategice. Acesta precizează că „rolul contabilului (de consultant, mentor şi instructor) este acela de a lucra în calitate de «partener de afaceri» şi consultant de încredere în afaceri" şi de a susţine extinderea gamei de servicii oferite pentru a rămâne competitivi.[23]

Peste tot în jurul nostru există oportunităţi semnificative de afaceri generate de tehnologiile emergente, în special pe măsură ce învăţăm să lucrăm cu maşinile în moduri noi. Forumul Economic Mondial prevede că „până în 2025, timpul alocat sarcinilor curente la locul de muncă de către oameni şi maşini va fi egal."[24] Această tendinţă este evidentă după spusele lui Dave Johnson, responsabil de date şi IA la Moderna, care explică:

---

19 Kevin Roose, "The Robots are Coming for Phil in Accounting" (6 martie 2021), New York Times, online: <https://www.nytimes.com/2021/03/06/business/the-robots-are-coming-for-phil-in-accounting.html>.

20 *Supra* nota 9.

21 A se vedea, de exemplu, Michael Higgins, "The Future of Accounting: How Will Digital Transformation Impact Accountants?" (19 mai 2021), Forbes online: <https://www.forbes.com/sites/forbestechcouncil/2021/05/19/the-future-of-accounting-how-will-digital-transformation-impact-accountants/>.

22 IAESB, "Implementation Guidance: Developing Professional Accountants in Business (PAIBs) for the Strategic Business Partner's Role" (octombrie 2019), IFAC online: <https://www.ifac.org/system/files/publications/files/IAESB-Implementation-Guidance-Accountants-in-Business.pdf> la 1.

23 IFAC, *Planul de acţiune pentru transformarea activităţii: O foaie de parcurs pentru viitor* (New York: IFAC, 2020), online: <https://www.ifac.org/publications/practice-transformation-action-plan-6>.

24 *Supra* nota 8 la 5.

„[La Moderna,] nu ne gândim la IA ca la ceva ce va înlocui oamenii. Ne gândim întotdeauna ca la o colaborare între mașini și oameni, pentru că se pricep la lucruri diferite. Oamenii sunt pricepuți din punctul de vedere al creativității, al flexibilității și al perspectivei, în timp ce mașinile sunt foarte bune în ce privește precizia și a da exact același rezultat de fiecare dată și a face asta de multe ori și rapid. Am descoperit [ca fiind] cele mai de succes proiectele în care le utilizăm pe cele două împreună – să lăsăm mașinile să efectueze sarcinile la care se pricep [și] să lăsăm oamenii să facă restul."[25]

Dar Johnson explică de asemenea că, deși oamenii nu sunt înlocuiți, mărimea echipei se va reduce pe termen lung pentru că nu va fi nevoie să se angajeze atât de mult personal.[26]

Ce înseamnă această eră a schimbărilor pentru profesioniștii contabili noi și aspiranți? Într-un raport recent al ACCA și IFAC privind aspirațiile generației Z, CEO-ul IFAC, Kevin Dancey, a remarcat: „În timp ce generațiile trecute au fost martore la modificarea treptată a profesiei, profesioniștii contabili din generația Z vor vedea o transformare a rolului și a valorii profesiei contabile."[27]

Raportul a constatat că:

- Nativii digitali sunt „deloc surprinzător adaptați la tehnologie și văd o lume viitoare a muncii care este conectată și transformată prin aceasta, în mare parte în sens pozitiv."[28]
- Majoritatea respondenților din generația Z „se așteaptă ca tehnologia să aibă impact asupra rolurilor de nivel începător în contabilitate, dar de asemenea văd beneficiile asupra profesiei contabile de a se concentra pe activități cu valoare mai mare. Ei înțeleg că tehnologia inteligentă va continua să schimbe tipul de activități care vor fi realizate, unde și cum vor fi efectuate."[29]
- Tinerii profesioniști contabili și cei care aspiră să se alăture profesiei sunt pregătiți pentru învățarea pe tot parcursul vieții și au clasat oportunitățile de acumulare continuă de noi capacități ca factor de top care îi atrage pe potențialii angajatori.[30]

---

25 Dave Johnson, în podcastul MIT Sloan Management Review "Me, Myself, and AI", online: <https://sloanreview.mit.edu/audio/ai-and-the-covid-19-vaccine-modernas-dave-johnson/>.

26 *Ibidem*.

27 IFAC și ACCA, *Groundbreakers: Gen Z and the Future of Accountancy* (ACCA: Londra, 2021), online: <https://www.ifac.org/knowledge-gateway/developing-accountancy-profession/publications/groundbreakers-gen-z-and-future-accountancy> la 5.

28 *Ibidem* la 12.

29 *Ibidem*.

30 *Ibidem* la 47.

Indiferent dacă tehnologia este văzută ca o oportunitate, ca o amenințare existențială sau ca o combinație a celor două, majoritatea sunt de acord că modul în care profesioniștii contabili își vor îndeplini rolurile va fi diferit în viitor. Intenția nu este aceea de a alarma – deși dintotdeauna profesioniștii contabili au constituit baza pentru aducerea de încredere în informații și pentru informarea procesului decizional, luați în considerare modul în care acest lucru s-a schimbat din vremea registrului pe hârtie. În ceea ce privește viitorul, Dancey consideră că „următorii ani vor aduce cu ei promisiunea că profesioniștii contabili vor fi consilieri de afaceri de încredere, responsabili pentru gestionarea sustenabilă și experți în date și tehnologie."[31] Având în vedere că datele și perturbările devin din ce în ce mai răspândite, a venit timpul să redefinim propunerea noastră de valoare, să construim pe domeniile noastre de competență de bază și să privim dincolo de limitele noastre actuale. A venit timpul pentru o schimbare de paradigmă în ceea ce privește competența.

31 *Ibidem* la 5.

Partea a II-a: Opinii din domeniu

În timpul mesei rotunde și al altor informări la nivel mondial,[32] un număr de teme-cheie privind competența și abilitățile și rolurile emergente au fost evidente în discuțiile cu părțile interesate în contextul profesiei contabile:

Avem o bază puternică pe care putem construi

- Profesioniștii contabili sunt adesea creatori, utilizatori, administratori de informații, consilieri și/sau furnizori de asigurare. În plus, profesioniștii contabili joacă un rol esențial în crearea și susținerea sistemelor de informații care generează date utile pentru procesul decizional. Acest lucru oferă o rampă de lansare către noi oportunități de a lucra cu surse și tipuri noi de date care să valorifice capacitățile existente.
- Furnizarea de servicii profesionale competente a necesitat dintotdeauna ca profesioniștii contabili să aplice și să integreze abilitățile tehnice cu abilitățile profesionale și procesul decizional etic. În timp ce sistemele autonome și inteligente înlocuiesc mai multe funcții tehnice, această integrare este încă esențială și profesioniștilor contabili le revine din ce în ce mai des responsabilitatea de a se asigura că abilitățile care le lipsesc calculatoarelor – și anume, abilitățile profesionale și aspectele de etică – nu sunt excluse din proces.
- Domeniile principale de competență precum raportarea financiară, controlul intern și asigurarea rămân importante, dar multe dintre rolurile noastre tradiționale care implică informații financiare se schimbă pentru a fi amplificate de noile tehnologii, astfel încât profesioniștii contabili trebuie să poată lucra cu acestea.
- În unele jurisdicții, percepția publică este că profesioniștii contabili au un domeniu de aplicare limitat la producerea sau auditarea informațiilor financiare ale unei organizații, însă un studiu al website-urilor firmelor de

32 A se vedea, de exemplu, Inițiativa pentru tehnologie a IESBA, *Raportul final al Etapei 1 a Inițiativei pentru tehnologie a IESBA* (New York: IFAC, februarie 2020), IFAC online: <https://www.ethicsboard.org/publications/iesba-technology-working-groups-phase-1-report>; Brian Friedrich & Laura Friedrich, „Conducerea etică într-o eră a complexității și a schimbărilor digitale: cele mai importante momente de la eveniment" (12 mai 2021), IFAC Knowledge Gateway, IFAC online: <https://www.ifac.org/knowledge-gateway/building-trust-ethics/discussion/ethical-leadership-era-complexity-and-digital-change-event-highlights>.

contabilitate și de servicii profesionale oferă o imagine cu totul diferită, multe dintre acestea evidențiind servicii de informații mult mai ample, utilizând adesea tehnologii emergente. Acest lucru ilustrează repoziționarea semnificativă reală și potențială a profesiei, în special prin echipe multidisciplinare.

O alfabetizare tehnologică îmbunătățită este esențială în era digitală

- Sunt necesare noi abilități tehnice pentru a adăuga valoare în ceea ce privește guvernanța datelor și supravegherea inovației.
- Deși profesioniștii contabili nu trebuie să devină experți în prelucrarea datelor sau ingineri de calculatoare, aceștia trebuie să înțeleagă tehnologiile emergente suficient încât să poată evalua riscurile și beneficiile și să poată avea dialoguri constructive, să colaboreze și să poată proiecta controale adecvate.
- Nivelul de competență necesar ar putea fi cel mai bine clasificat drept „alfabetizare tehnologică". Acest nivel corespunde modului în care se așteaptă de la acei membri ai unei organizații aflați în roluri de guvernare, dar care nu sunt profesioniști contabili, să aibă „cunoștințe financiare".

Este necesară o schimbare în educația și instruirea profesioniștilor contabili pentru a reflecta oportunitățile emergente

- O abordare mai multidisciplinară îi va ajuta cel mai bine pe viitorii profesioniști contabili, combinarea ariilor de competență de bază tradiționale cu ariile emergente precum sustenabilitatea, procesarea datelor, IA, registrele distribuite și securitatea cibernetică.
- Ariile de competență de bază tradiționale (precum raportarea financiară, impozitarea sau asigurarea) sunt mai ușor de definit și de evaluat, astfel încât există tendința de a ne concentra asupra acestora atunci când ne gândim la abilitățile necesare în viitor. Poate fi dificil, în special în cadrul programelor de educație, să îi ajutăm pe profesioniștii contabili aspiranți să își dezvolte abilități, valori, etică și atitudini profesionale (precum leadership, exercitarea raționamentului profesional, deținerea unei minți curioase și, în cazul auditorilor, exercitarea scepticismului profesional). Este la fel de dificil să evaluăm cu precizie și rigurozitate această demonstrare mai largă a competenței. Acest lucru trebuie rezolvat.
- Dezvoltarea abilităților, valorilor, eticii și atitudinilor profesionale ar trebui să fie un domeniu de interes sporit pentru programele profesionale (de exemplu, prin învățarea experimentală la clasă), dar este de asemenea esențial ca acestea să se dezvolte prin experiență practică, pentru că ele se demonstrează și se evaluează cel mai bine în mediul de lucru.
- Programele se concentrează adesea pe predarea mecanicii de lucru cu informațiile financiare istorice și abilitățile tehnice ale profesiei. Dar aceste mecanici se schimbă radical date fiind tendințele de automatizare. De

exemplu, – așa cum se precizează mai sus – multe sisteme de contabilitate sunt în totalitate automatizate. Tot ce trebuie să se întâmple este ca un client să cumpere ceva. Apoi sistemul înregistrează veniturile, actualizează informațiile bancare ale companiei, comandă stocuri noi și include informațiile în timp real raportând comparativ cu perioadele anterioare și cu bugetul.

- Adesea, studenții din cadrul programelor de contabilitate nu văd amploarea și imaginea de ansamblu a profesiei. Trebuie depuse mai mult eforturi pentru a demonstra potențialul unor cariere provocatoare și pline de satisfacții în profesie dincolo de rolurile tradiționale.
- Automatizarea sarcinilor la nivel de tranzacție înseamnă că rolurile tradiționale de nivel începător care tratează tranzacțiile contabile nu mai sunt disponibile. Profesia trebuie să analizeze modul în care profesioniștii contabili aspiranți vor dezvolta experiența necesară pentru a construi o bază tehnică solidă prin care se poate dezvolta raționamentul profesional dacă acele roluri de nivel începător nu mai există. Întrebările care trebuie luate în considerare includ „În ce va consta noul «nivel începător»?" Pot nevoile de pregătire să fie îndeplinite parțial prin simulări utilizându-se realitatea augmentată?

Perfecționarea și învățarea „verde" sunt mai importante ca niciodată

- Apar rapid noi oportunități pentru profesioniștii contabili care lucrează în organizații și pentru cei care oferă roluri externe de consiliere și de asigurare. Aceste oportunități rezultă adesea din capacitatea profesioniștilor contabili (indiferent dacă sunt interni sau externi organizației) de a îmbunătăți nivelul de încredere în informații și/sau procese pentru a asigura că informațiile care sunt utilizate și sistemele asociate sunt relevante și fiabile. Se pare însă că potențialul acestor oportunități nu a ajuns în conversațiile de zi cu zi ale profesioniștilor contabili.
- Dezvoltarea unor abilități noi este esențială, în special în contextul serviciilor emergente precum cele privind mediul, sociale și de guvernanță (ESG), raportarea informațiilor nefinanciare și asigurarea integrității datelor.
- Deoarece nevoile părților interesate se schimbă, profesioniștii contabili trebuie să inoveze și să adapteze, inclusiv prin lucrul cu tipuri de date/ informații cu care nu erau obișnuiți înainte.
- Pregătirea în domeniul tehnologiei și al abilităților profesionale nu ar trebui să fie ceva unic. Ca în cazul tuturor competențelor, dezvoltarea și actualizarea continue vor fi necesare pe măsură ce tehnologia, nevoile părților interesate, cerințele societății și mediul profesional evoluează.
- Profesia și profesioniștii contabili individuali trebuie să încurajeze curiozitatea pentru sine și pentru ceilalți. Profesioniștii contabili ar trebui să caute în permanență să determine ce să învețe în continuare și să profite de disponibilitatea vastă a diferite metode de învățare, inclusiv învățarea experimentală iterativă și proactivă ca parte a activităților desfășurate ca angajați.

Abilitățile profesionale ne mențin relevanți

- În contextul actual al schimbărilor rapide, abilitățile profesionale permit profesioniștilor contabili să se adapteze și să rămână relevanți prin gestionarea complexității.[33] Părțile interesate pun mai multă valoare pe alte abilități profesionale decât cele tehnice (denumite adesea „abilități sociale"), precum gândirea critică, comunicarea, colaborarea și raționamentul profesional.
- În vremuri de evoluție a digitalizării (informațiilor) și de digitalizare și automatizare (a proceselor), ar trebui să se pună accentul pe abilitățile și competențele care favorizează oamenii în detrimentul mașinilor, precum demonstrarea curiozității și a unei minți iscoditoare; înțelegerea nuanțelor situaționale; manifestarea empatiei și inteligenței emoționale; contextualizarea informațiilor; aplicarea gândirii creative, intuitive și strategice; și promovarea procesului decizional etic. Mașinile sunt – sau vor deveni – mai bune și mai rapide decât oamenii în ce privește majoritatea sarcinilor tranzacționale, analitice și predictive pe care oamenii le efectuează în prezent.
- Punerea de întrebări, analizarea critică a răspunsurilor, interpretarea informațiilor, evaluarea riscurilor, creșterea capacității și prioritizarea resurselor devin mai importante în vremuri de schimbare. Fiecare dintre acestea impun de asemenea comunicarea clară și raționamentul profesional, precum și o minte curioasă și/sau scepticismul profesional.
- Competența în domeniile contabilității tradiționale, chiar și la un nivel avansat, devine pur și simplu o bază pentru profesioniștii contabili. Aceia dintre ei care pot integra în mod eficient abilități profesionale puternice se bucură de îmbunătățirea perspectivelor în carieră. Astfel de abilități au fost mereu un element diferențiator important pentru a avea succes în profesie, dar întrucât tehnologia modifică modurile tradiționale de a face lucrurile, ele au devenit din ce în ce mai importante pentru toți profesioniștii contabili.

Un angajament față de procesul decizional etic este un factor-cheie de diferențiere pentru profesie. Acest lucru trebuie să fie recunoscut, comunicat, demonstrat și sprijinit în mod consecvent în cadrul profesiei. Profesioniștii contabili se pot confrunta cu presiunea de a se opune standardelor profesionale și este nevoie de curaj moral[34] pentru a se conforma obligațiilor etice,[35] în special atunci când presiunea vine de la cineva care este puternic sau influent. În cele din urmă, se așteaptă ca abilitățile, valorile, etica și atitudinile profesionale să fie adevăratul diferențiator dintre sistemele autonome și inteligente și profesioniștii contabili.

---

33 CPA Canada, ICAS, IFAC & IESBA, *Complexitatea și profesionistul contabil: Îndrumări practice pentru un proces decizional etic* (Toronto: CPA Canada, iunie 2021), online: <https://www.cpacanada.ca/en/foresight-initiative/trust-and-ethics/complexity-guidance-ethical-decision-making>.

34 ICAS, *Puterea cuiva: Curajul moral* (Edinburgh: ICAS, 2e, noiembrie 2020), online: <https://www.icas.com/professional-resources/ethics/resources-and-support/moral-courage>.

35 A se vedea, de exemplu, *Codul IESBA și Codul ICAS* la punctul 111.1 A1 și *Codul CPABC* în Preambul, *supra* nota 3.

Partea a III-a: Situațiile în care profesioniștii contabili pot cel mai bine adăuga valoare prin competențe tehnice și abilități, valori, etică și atitudini profesionale

Există multe oportunități pentru ca profesioniștii contabili să își aplice competențele și leadership-ul etic în domenii noi, în special odată ce s-a obținut o mai bună alfabetizare tehnologică. Mai jos sunt câteva exemple:

- Înmulțirea datelor și informațiilor nestructurate oferă oportunități aproape infinite de utilizare și gestionare ale acelor date prin aplicarea abilităților de analiză a datelor. Acest lucru depășește cu mult informațiile financiare pentru a sprijini procesul decizional în contexte de afaceri mai ample, precum sprijinirea și demonstrarea eticii organizaționale și a valorilor dintr-o perspectivă ESG, pe baza setului tot mai larg de criterii importante pentru părțile interesate.
- Prevalența, și concentrarea tot mai mare asupra, problemelor legate de calitatea datelor comparativ cu o gamă mult mai largă de subiecte specifice oferă un domeniu-cheie pentru profesioniștii contabili care pot dezvolta,

monitoriza, stabili încrederea și/sau pot oferi asigurări cu privire la controalele interne asupra calității datelor, aplicând și transferând abilitățile existente într-un context actualizat.[36]

- Pe măsură ce modelele pentru evaluarea datelor evoluează, profesioniștii contabili pot aplica abilitățile de evaluare existente pentru a contribui la elaborarea și testarea modelelor respective spre a măsura, monitoriza și raporta cu privire la această categorie nouă și provocatoare de active într-un mod care să îndeplinească obligațiile lor privind obiectivitatea, atenția cuvenită și integritatea.
- Potențialul de subiectivism al IA a dus la dorința (sau, în unele jurisdicții, la o dispoziție) de a exista un audit independent al sistemelor. De exemplu, Consiliul local din New York a adoptat o lege care impune auditarea algoritmilor utilizați de angajatori pentru angajare sau promovare spre a evalua dacă acești algoritmi prezintă subiectivism în funcție de gen, rasă sau etnie. Din noua lege lipsesc dispoziții specifice cu privire la cine poate servi drept „auditor independent" sau ce standarde trebuie respectate.[37] Acest domeniu de practică emergent are nevoie de profesioniști cu experiență în audit care să poată aplica principiile calității auditului în acest domeniu greu de evaluat, precum și de standarde de independență riguroase și aplicarea acestora pentru a stimula încrederea.
- Normalizatorii de standarde din cadrul profesiei pot aduce experiență semnificativă, indiferent că este vorba despre elaborarea unor standarde armonizate de raportare în domeniul ESG sau despre alte standarde legate de colectarea, crearea, utilizarea sau raportarea datelor.
- Conducerea superioară și echipele IT din organizații întâmpină adesea dificultăți în a-și înțelege reciproc perspectivele, îngreunându-se astfel obținerea unui consens privind planurile strategice referitoare la date. Profesioniștii contabili pot ajuta la reducerea acestui decalaj odată ce sunt suficient de versați în „vorbirea limbajului" tehnologiilor emergente, transformative și disruptive.
- După cum s-a menționat și în cel de-al doilea articol din această serie, „este nevoie de lideri etici pentru a realiza un echilibru între inovare și controalele motivate, în special până la adoptarea fermă a reglementărilor [adecvate]. Profesioniștii contabili sunt bine poziționați pentru a supraveghea unele dintre măsurile de protecție necesare pentru a susține progresul în direcția corectă."[38]

---

36 *Supra* nota 2, la 122, IES 2 (2021), Tabelul A litera (f) subpunctul (v).

37 Khari Johnson, "The Movement to Hold AI Accountable Gains More Steam" (2 decembrie 2021), Wired online: <https://www.wired.com/story/movement-hold-ai-accountable-gains-steam>.

38 CPA Canada, ICAS, IFAC & IESBA, *Tehnologia este o sabie cu două tăișuri care aduce atât oportunități, cât și provocări pentru profesia contabilă* (Toronto: CPA Canada, decembrie 2021), CPA Canada online: <https://www.cpacanada.ca/en/foresight-initiative/trust-and-ethics/technology-double-edged-sword> la 15.

Partea a IV-a: Aspecte legate de mentalitate

Evaluarea a ceea ce este important

Zicala „poți îmbunătăți ceea ce poți evalua”[39] este valabilă în ceea ce privește competența, precum și performanța organizațională. Pentru a dezvolta și a menține competențele profesionale relevante care îndeplinesc cerințele părților interesate, profesia contabilă trebuie să treacă de la o mentalitate care favorizează dezvoltarea și evaluarea competențelor tehnice la una care să reflecte mai mult alinierea acelor competențe la rolurile noastre emergente. Andrew Hunter, CEO al CPA Australia, observă cu perspicacitate: „Caracteristicile durabile ale oricărei comunități de practică mature sunt deschiderea sa față de autoreflecție, punerea sub semnul întrebării a relevanței și pregătirea sa pentru reînnoire și regenerare.”[40]

Raportul privind viitorul locurilor de muncă din 2020 al WEF enumeră primele 15 abilități pentru 2025:[41]

- gândire analitică și inovare
- învățarea activă și învățarea de strategii
- rezolvarea problemelor complexe
- gândirea și analiza critice
- creativitate, originalitate și inițiativă
- leadership și influență socială
- utilizarea, monitorizarea și controlul tehnologiei
- proiectarea tehnologiei și programare
- reziliență, rezistență la stres și flexibilitate
- raționarea, rezolvarea problemelor și formarea ideilor

39 Un citat atribuit inițial matematicianului și fizicianului scoțian William Thomson (Lord Kelvin) și popularizat de Peter Drucker.

40 Andrew Hunter, “The Future for Accounting” (10 februarie 2021), IFAC online: <https://www.ifac.org/knowledge-gateway/preparing-future-ready-professionals/discussion/future-accounting>.

41 *Supra* nota 8 la 36.

- inteligență emoțională
- remedierea defecțiunilor și experiența utilizatorului
- orientarea către servicii
- analiza și evaluarea sistemelor
- persuasiune și negociere

Aceste abilități se potrivesc bine cu profesia contabilă și vorbesc direct despre nevoia de a se concentra pe abilitățile profesionale mai puțin tehnice. Acestea sunt interconectate cu valorile, etica și atitudinile profesionale care se află în centrul propunerii noastre de valoare și sunt aliniate la responsabilitatea noastră privind interesul public.[42]

Părțile interesate au remarcat (a se vedea mai sus „Opinii din domeniu") că profesia are tendința de a-și concentra programele de formare pe abilitățile tradiționale, legate de contabilitate, deoarece acestea sunt baza noastră istorică a competențelor și sunt mai ușor de dezvoltat și de evaluat decât abilitățile profesionale. Dar pentru ca profesia să îndeplinească cerințele din viitor, este necesară o schimbare. Profesia trebuie să se vadă și să se definească pe sine mai mult în contextul procesului decizional profesional și etic, mai degrabă decât în principal drept experți „tehnici".

Nucleul CM2.0 este Mentalitatea etică a CPA:

- Cine suntem: Suntem etici, protejând publicul și acționând în interesul public, cu integritate, atenția cuvenită, obiectivitate și competență. Suntem inovatori, colaborativi, agili, curioși, creativi, rezilienți, incluzivi și pricepuți din punct de vedere tehnologic pe măsură ce continuăm să învățăm, să conducem și să creștem.
- Ce facem: Creăm valoare și o susținem pentru părțile interesate prin includerea logicii, structurii și încrederii în informații, precum și în procesul de evaluare și gestionare a performanței. Suntem orientați spre viitor, acceptăm schimbarea și tehnologia pentru a întrevedea oportunitățile, a crea și a susține valoarea pe termen lung și a gestiona riscurile pentru oameni, organizații și, în sens mai larg, pentru societate și planetă.
- Unde activăm: Ne desfășurăm activitatea într-un mediu global care este în continuă schimbare.[43]

O ilustrare inovativă a acestei reîncadrări este prezentată în Harta competențelor profesiei 2.0 (CM2.0) a CPA Canada, care explică noua abordare în curs de dezvoltare de profesia din Canada pentru a ajuta profesioniștii contabili

42 A se vedea, de exemplu, IES 3 *Dezvoltarea profesională inițială: abilități profesionale* (2021) și IES 4 *Dezvoltarea profesională inițială: valori, etică și atitudini profesionale* (2021), *supra* nota 2.

43 CPA Canada, *CPA: Calea de urmat – harta competențelor 2.0 (CM2.0)*, (2021), online: <https://www.cpacanada.ca/en/become-a-cpa/why-become-a-cpa/the-cpa-certification-program/the-cpa-competency-map/competency-map-2-0> la 12.

aspiranți și existenți să își dezvolte competențele necesare pentru a prospera într-un mediu organizațional aflat în schimbare rapidă. În CM2.0, sunt incluse în continuare domeniile tehnice tradiționale, dar cadrul general al competențelor se bazează pe luarea în considerare a „procesului decizional", un model în cinci pași pentru a lua, a facilita și a implementa deciziile legate de performanță, ținându-se cont de etică și fiind utilizate competențele de bază comune la fiecare pas:[44]

1. Evaluați situația și decideți ce măsuri trebuie luate.
2. Planificați și proiectați abordarea.
3. Implementați planul, inclusiv măsurarea și monitorizarea progresului și recalibrarea atunci când este necesar.
4. Finalizați (dacă este un proiect distinct).
5. Reflectați și învățați.

Astfel, procesul decizional în sine devine punctul central al competențelor profesioniștilor contabili. Sunt formulate și alte competențe care reflectă aspecte considerate a fi elementele de bază din mediul în care profesioniștii contabili creează valoare și o susțin și iau decizii:[45]

- economia și domeniile de bază ale metodelor cantitative și probabilitatea
- tehnologiile emergente și transformative (de exemplu, IA, augmentarea inteligentă și tehnologia registrelor distribuite)
- capitalurile proprii, diversitatea și incluziunea (EDI)
- punctele de vedere indigene
- legislația și formele juridice de organizare a afacerilor
- conduita organizațională, inclusiv comportamentul uman/prejudecățile și gestionarea schimbării/conflictului
- sustenabilitatea, inclusiv ESG
- gândirea sistemelor și teoria complexității

Din nou, mentalitatea etică este interconectată cu aceste elemente de bază.

Și în sfârșit, pe baza acestor contexte fundamentale, în CM2.0 este enumerată o gamă de competențe specifice care necesită niveluri mai mari de experiență și sunt utilizate într-o manieră integrată în procesul decizional. Competențele specifice includ:[46]

- asigurare și încredere
- volume mari de date, analiza datelor
- procesul decizional etic și organizațional și guvernanța datelor (inclusiv confidențialitatea și securitatea)
- finanțe

44 *Ibidem* la 14.

45 *Ibidem* la 18.

46 *Ibidem* la 17.

- raportarea financiară
- gestionarea sistemelor/tehnologiei de luare a deciziilor și de informații (date)
- raportarea nefinanciară
- strategie, gestionarea riscului și inovare
- impozite
- crearea de valoare

O notă de avertizare:

Importanța tot mai mare acordată abilităților profesionale ar putea consolida accidental subiectivismul inconștient, împiedicând astfel diversitatea și incluziunea. Abilitățile profesionale definesc modul în care indivizii interacționează la locul de muncă. În ceea ce privește comunicarea, culturile diferite au stiluri diferite, ceea ce poate conduce la bariere pentru indivizii care nu arată și nu vorbesc la fel ca grupul din cultura predominantă.

Lorne Foster, profesor în domeniul politicii publice și al drepturilor omului la Universitatea York, explică: „Abilitățile sociale au devenit un limbaj codificat pentru favoritismul față de albi în practicile de angajare."[47] Profesorul Foster a subliniat deficiențele concentrării asupra unei *potriviri* culturale și pledează pentru accentul pe *adăugarea* culturală, care necesită „redefinirea diferențelor ca active valoroase pe care cultura corporativă existentă nu le are, în schimbul angajării și menținerii mai multor persoane dintre cele ale căror medii sunt consecvente cu ceea ce funcționează deja."[48]

Viitorul necesită o abordare multidisciplinară... începând de acum

Oportunitățile și provocările într-o lume din ce în ce mai bazată pe date și IA necesită colaborare între experții din multe domenii. Atunci când Global Initiative on Ethics of Autonomous and Intelligent Systems a Institute of Electrical and Electronics Engineers (IEEE) a creat *Ethically Aligned Design*,[49] de exemplu, aceasta a pus la comun experiența a mai mult de 700 de gânditori multidisciplinari din întreaga lume. Kay Firth-Butterfield, director în domeniul IA și al învățării

47 Sadaf Ahsan, "Why the quest for good soft skills can often be the same as looking for 'whiteness'" (9 aprilie 2021), Globe și Mail online: <https://www.theglobeandmail.com/business/careers/article-why-the-quest-for-good-soft-skills-can-often-be-the-same-as-looking/>.

48 *Ibidem*.

49 Resursele privind seria IEEE Ethically Aligned Design sunt disponibile online: <https://ethicsinaction.ieee.org>.

automate la WEF, este vicepreședinte al comitetului IEEE pentru proiectarea etică a sistemelor autonome și inteligente. Firth-Butterfield este de profesie avocat pentru drepturile omului și susține importanța echipelor formate din multiple părți interesate atunci când se dezvoltă tehnologia. Ea vede de asemenea „această discuție despre viitorul IA ca parte din ESG. Eu văd discuția despre etica IA trecând în acel domeniu mai social al modului în care companiile percep unele dintre lucrurile pe care le fac."[50]

Adoptarea unei abordări multidisciplinare oferă de asemenea profesioniștilor contabili oportunități de a utiliza abilitățile care ar fi putut fi trecute cu vederea ca neavând legătură sau fiind irelevante, dar care de fapt pot oferi perspective unice și inovative. Responsabila de date de la MasterCard, JoAnn Stonier, are experiență în drept și gestionarea datelor, dar are de asemenea o diplomă în design interior. Ea explică modul în care integrează toate aceste abilități după cum urmează:

> „Da, am o diplomă în drept; da, mă pricep la date; dar a avea și gândirea pentru design chiar te face să nu mai vezi lucrurile ca fiind probleme, ci doar constrângeri în jurul cărora trebuie să proiectezi lucrurile și acestea se vor schimba în timp. Deci nu este diferit de, ei bine, partea electrică este aici și instalația sanitară este acolo, și ai atât de mult spațiu. Deci cum se pot folosi aceste lucruri, nu? Este la fel și pentru, ei bine, pot utiliza datele în acest mod doar atunci când vreau să obțin un rezultat; cum să fac asta?"[51]

Din această perspectivă, acei profesioniști contabili care au o gamă diversă de interese și experiență pot profita de această diversitate internă într-un mod mai transferabil ca înainte. Și, desigur, atunci când seturile de abilități lipsesc, este evidențiată atât importanța dezvoltării profesionale, cât și a completării echipelor cu membri proveniți din medii variate.

---

50 Kay Firth-Butterfield, în podcastul MIT Sloan Management Review "Me, Myself, and AI", online: <https://sloanreview.mit.edu/audio/tech-and-ethics-the-world-economic-forums-kay-firth-butterfield-on-doing-the-right-thing-in-ai/>.

51 *Supra* nota 11.

Partea a V-a: Implicații practice pentru profesie

Calea de urmat

În timpul unei mese rotunde și al altor discuții de informare la nivel mondial,[52] participanții au enumerat următorii pași concreți pe care organizațiile profesionale contabile (PAO), profesorii din domeniul contabilității și/sau profesioniștii contabili individuali îi pot parcurge pentru a sprijini și a construi competențe profesionale relevante cu accent pe leadership etic.

Pentru organizațiile profesionale contabile:

- Elaborați și mențineți un cadru general al competențelor[53] care să răspundă cererilor și rolurilor în schimbare ale profesiei și să încurajeze curiozitatea și învățarea continuă pe tot parcursul carierei unui profesionist contabil (în conformitate cu IES-urile lansate recent, care au fost revizuite pentru a trata mai mult tehnologia informației și a comunicațiilor).[54]
- Luați în considerare acreditarea specializărilor în analiza datelor, tehnologia afacerilor și domeniile legate de ESG, pentru a atrage și a sprijini evoluția în carieră și pentru a semnala părților interesate relevanța profesiei în aceste domenii.

---

52 *Supra* nota 32.

53 În plus față de Harta competențelor profesiei 2.0 a CPA Canada, prezentată la secțiunea „Aspecte legate de mentalitate" a acestui raport, și alte organizații profesionale contabile răspund nevoii de schimbare, precum: AICPA, CPA Evolution, <https://www.evolutionofcpa.org/>; Malaysian Institute of Accountants, *Report on a Study on Emerging Technology Adoption within Accounting Programmes by Higher Learning Institutions in Malaysia*, <https://www.mia.org.my/v2/downloads/resources/publications/2021/12/06/Report_on_A_Study_of_Emerging_Technology_Adoption_within_the_Accounting_Programmes_by_the_Higher_ Learning_Institutions_in_Malaysia.pdf>; și Institute of Management Accountants, "Essential Management Accounting Competencies for All Entry-Level Accountants", <https://www.imanet.org/-/media/20fbf4af525644749f09e584c69284cf.ashx>.

54 IPAE, „Revizuiri ale IES 2, 3, 4 și 8" (21 octombrie 2019), IFAC online: <https://www.iaesb.org/publications/revisions-ies-2-3-4-and-8-1>.

- Asiguraţi-vă că profesioniştii contabili sunt pregătiţi pentru aplicarea codului etic în îndeplinirea responsabilităţilor lor faţă de interesul public şi sunt traşi la răspundere pentru conformitate drept element-cheie al competenţei profesionale.
- Oferiţi un mijloc prin care profesioniştii contabili aflaţi în situaţii provocatoare (în special situaţii legate de etică) să poată căuta consiliere confidenţială, pentru a-i ajuta să-şi înţeleagă obligaţiile şi să ia decizii adecvate şi mai bine informate.
- Creaţi o imagine pozitivă, evidenţiind poveştile profesioniştilor contabili care au demonstrat curaj moral şi integritate în faţa situaţiilor dificile care ameninţă conformitatea cu principiile fundamentale ale eticii şi obligaţiile profesionale de a acţiona în interesul public.
- Comunicaţi aşteptările aflate în schimbare şi extinderea rolurilor profesiei şi valoarea pentru părţile interesate a implicării profesioniştilor contabili în conversaţii legate de utilizarea datelor şi a tehnologiei, inovare şi direcţie strategică.

Pentru profesorii profesioniştilor contabili aspiranţi şi existenţi (inclusiv organizaţiile profesionale contabile şi instituţiile superioare):

- Insuflaţi şi cultivaţi o „mentalitate de învăţare verde”[55] viitorilor profesionişti contabili, valorificând dorinţa generaţiei Z de a învăţa noi abilităţi.
- Asiguraţi-vă că analiza datelor este un element de bază al programelor profesionale, recunoscând necesitatea de a pune întrebările corecte, de a utiliza date de intrare de calitate, de a evalua şi interpreta ieşirile şi de a lua decizii ţinând cont de limitările sistemelor.
- Dezvoltaţi flexibilitatea în programele de contabilitate pentru a încuraja candidaţii să studieze domeniile legate de tehnologie, inclusiv tehnologiile emergente şi transformative. Aceste domenii pot include programare de bază, analiza avansată a datelor, blockchain şi aplicările acestuia, IA şi sistemele autonome etc.
- Asiguraţi-vă că programele de formare contabilă au un angajament semnificativ pentru dezvoltarea abilităţilor profesionale şi insuflarea candidaţilor a aprecierii responsabilităţilor şi aşteptărilor mai largi ale societăţii pentru profesionişti.
- Evidenţiaţi scepticismul profesional şi/sau o minte curioasă şi asiguraţi-vă de înţelegerea de către candidaţi a valorii pe care o oferă.
- Utilizaţi simulări şi jocuri de rol pentru a ajuta indivizii să îşi dezvolte capacitatea de a avea conversaţii despre probleme de etică, în special cu cei cărora le raportează.

55 *Supra* nota 43 la 26.

- Fiți la curent cu tendințele din educație precum încorporarea realității virtuale și augmentate pentru a produce simulări realiste care sprijină instruirea și dezvoltarea competențelor.
- Valorificați activitatea altor grupuri existente pentru a îmbunătăți instruirea în domeniul eticii. De exemplu, puteți face referire la resurse precum:
  - ICAS – seria *Puterea cuiva*[56]
  - IFAC – *Ethics Education Toolkit Study Guides*[57] și programul video aferent
  - IESBA – seriile *Analizarea Codului IESBA* atât în format PDF, cât și în format de învățare audio[58]
  - Dr. Mary Gentile – programa privind implementarea deciziilor etice *Giving Voice to Values*[59].

Pentru profesioniștii contabili individuali:

- Evaluați modul în care este cel mai probabil ca schimbările societale și tehnologiile transformative și disruptive să vă afecteze rolul și organizația sau clienții și concentrați-vă atenția mai întâi acolo.
- Efectuați o autoevaluare sinceră a perfecționării necesare și elaborați un plan pentru a o realiza. Acest lucru se aliniază la modificările recente ale Codului IESBA care indică nevoia ca profesioniștii contabili să înțeleagă și să fie conștienți în mod constant de evoluțiile tehnologice aferente relevante.[60]
- Căutați cursuri de formare și resurse relevante (de exemplu, de la organizația dumneavoastră profesională contabilă, angajator, IFAC[61] sau alte grupuri profesionale) privind noile servicii, tehnologii și oportunități și utilizați-le pentru a dezvolta noi abilități.
- Abonați-vă la conținutul relevant din buletinele informative electronice și al documentariștilor de resurse pentru a explora și a rămâne la curent cu tendințele din domeniile de interes.
- Adoptați o „mentalitate de învățare verde" care „presupune curiozitate, o sete de cunoaștere și un angajament de a acumula încontinuu cunoștințe și abilități, în special într-un mediu în schimbare."[62]

---

56 *Supra* nota 34.

57 IPAE, *"Ethics Education Toolkit Study Guides"*, IFAC online: <https://www.iaesb.org/publications/ethics-education-toolkit-study-guides-2>.

58 IFAC, „Analizarea Codului IESBA", online IFAC: <https://www.ifac.org/knowledge-gateway/building-trust-ethics/discussion/exploring-iesba-code> și „Analizarea Codului IESBA (audio)", ProDio Audio Learning online: <https://prodiolearning.com/course-details.php?course_id=NDE=>.

59 Mary Gentile, "Giving Voice to Values", University of Virginia online: <https://www.darden.virginia.edu/ibis/initiatives/gvv>.

60 A se vedea, de exemplu, Codul IESBA și Codul ICAS la 113.1 A2.

61 A se vedea, de exemplu, Knowledge Gateway a IFAC, secțiunea "Preparing Future-Ready Professionals", online: <https://www.ifac.org/knowledge-gateway/preparing-future-ready-professionals>.

62 *Supra* nota 43 la 26.

- Recunoaşteţi valoarea pe care o aduceţi discuţiilor prin competenţa profesională şi luaţi parte în mod activ la discuţii pentru a crea o perspectivă profesională privind deciziile de afaceri, chiar şi atunci când subiectul specific este de natură nefinanciară.
- Evitaţi subiectivismul încrederii exagerate: recunoaşteţi că a spune „nu ştiu, dar lasă-mă să mă documentez" este uneori cea mai bună cale de a demonstra competenţa.
- Fiţi un model de urmat prin demonstrarea unui leadership etic şi prin instruirea personalului cu mai puţină experienţă, în special a profesioniştilor contabili aspiranţi şi noi.
- Recunoaşteţi nevoia mereu prezentă de leadership etic pe măsură ce organizaţiile navighează prin schimbări şi perturbări rapide şi îndepliniţi această nevoie prin promovarea şi sprijinirea în mod constant ale unei culturi bazate pe etică în organizaţia dumneavoastră.[63]

Concluzii

Profesia contabilă se bazează pe competenţă tehnică, abilităţi, valori, etică şi atitudini profesionale care vor rămâne relevante în mediul de mâine, dar pentru a continua să prosperăm, profesioniştii contabili trebuie să îmbrăţişeze cu încredere nesiguranţa şi să lupte pentru agilitate şi reziliență.

Profesioniştii contabili trebuie să adopte o mentalitate care provoacă încontinuu şi conduce la evoluţia abilităţilor lor mai rapid decât în trecut, pentru că progresele tehnologice şi cerinţele societăţii se schimbă rapid – unii susţin că exponenţial. În acelaşi timp, profesioniştii contabili trebuie să îşi menţină mentalitatea existentă de a fi vigilenţi cu privire la riscurile care necesită a fi gestionate şi să continue să aducă leadership etic în toate categoriile de decizii organizaţionale.

În calitate de administratori ai încrederii în era digitală, competenţa tehnică a profesioniştilor contabili va rămâne esenţială, chiar dacă se va concentra pe domenii noi, iar abilităţile, valorile, etica şi atitudinile profesionale se vor muta în centrul atenţiei. Depinde de toţi profesioniştii contabili să facă faţă provocărilor şi să valorifice oportunităţile lumii noastre aflate în schimbare pentru a ne asigura că profesia noastră răspunde nevoilor societăţii.

63 A se vedea, de exemplu, *Codul IESBA şi Codul ICAS* la 200.5 A3 şi *Codul CPABC* la 5-6, *supra* nota 3.

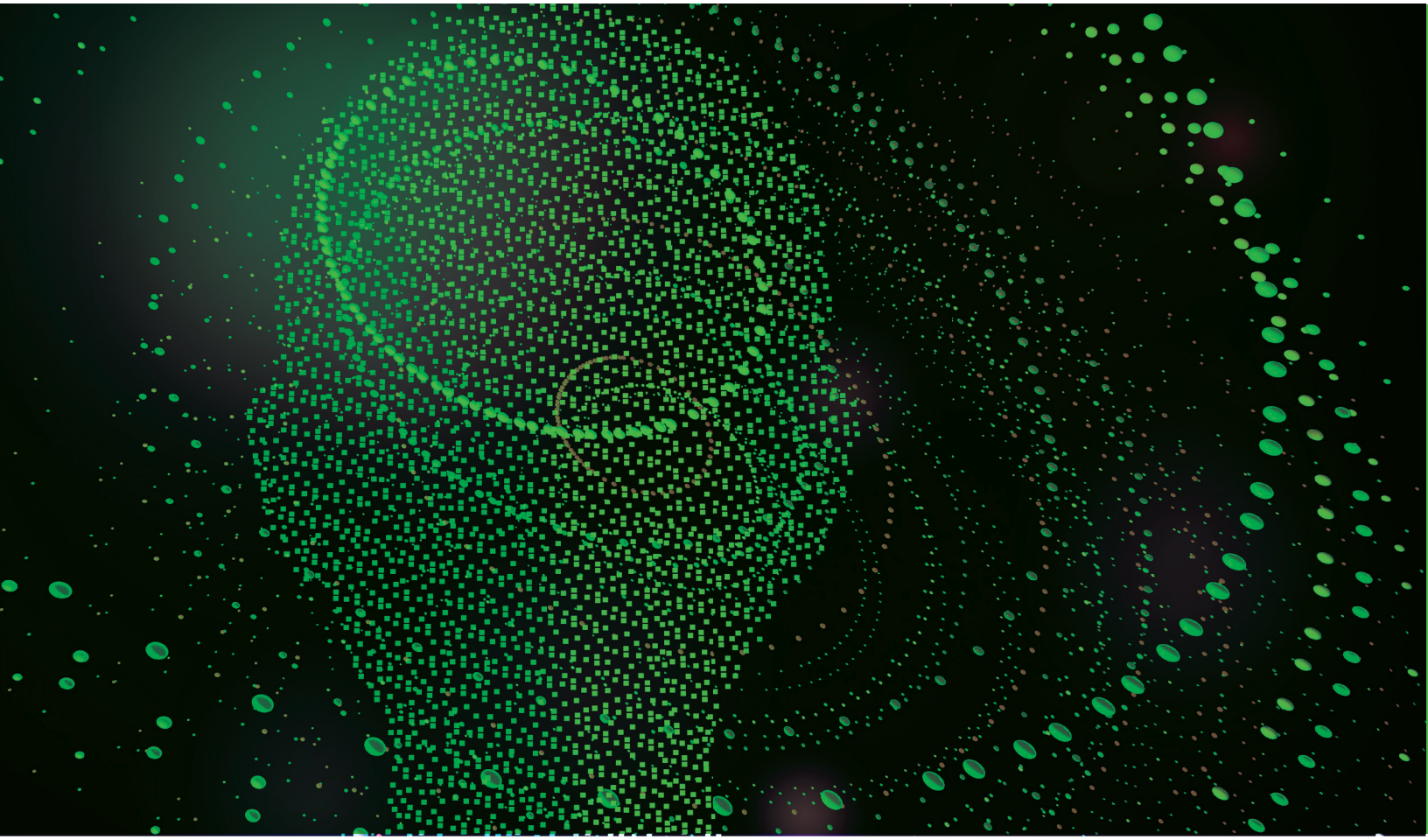

DECLINAREA RESPONSABILITĂȚII: Acest document nu constituie îndrumări cu valoare de normă. CPA Canada, Institute of Chartered Accountants of Scotland (ICAS), International Federation of Accountants (IFAC) și International Ethics Standards Board for Accountants (IESBA) nu își asumă responsabilitatea pentru nicio pierdere cauzată oricărei persoane care acționează sau decide să nu acționeze în conformitate cu materialul din această publicație, indiferent dacă respectiva pierdere este cauzată de neglijență sau din alte motive.

Deși acest document a fost elaborat cu contribuții din partea Grupului de lucru pentru tehnologie al IESBA, el nu a fost discutat sau aprobat de IESBA. Opiniile exprimate în document sunt cele ale autorilor și colaboratorilor și nu reflectă neapărat opiniile IESBA.

Drept de autor © aprilie 2022 CPA Canada, ICAS și IFAC. Toate drepturile rezervate. Este necesară permisiunea scrisă a CPA Canada, ICAS sau a IFAC pentru reproducerea, stocarea, transmiterea sau pentru utilizarea acestui document în scopuri similare, cu excepția cazurilor în care documentul este utilizat doar în scop individual și necomercial. Contactați: permissions@cpacanada.ca, connect@icas.com sau permissions@ifac.org.

Pentru solicitări ale permisiunii de traducere, consultați declarația privind politica de traducere și trimiteți solicitarea (solicitările) dumneavoastră la: Permission Request or Inquiry (este necesară autentificarea).

CPA CHARTERED PROFESSIONAL ACCOUNTANTS CANADA

277 WELLINGTON STREET WEST
TORONTO, ON CANADA M5V 3H2
T. 416 977.3222 F. 416 977.8585
CPACANADA.CA

Documentul *Mentalitatea și facilitarea abilităților profesioniștilor contabili – o schimbare de paradigmă a competențelor*, publicat de International Federation of Accountants în aprilie 2022 în limba engleză, a fost tradus în limba română de Corpul Experților Contabili și Contabililor Autorizați din România (CECCAR) în iulie 2022 și a fost reprodus cu permisiunea IFAC. Textul aprobat al tuturor publicațiilor IFAC este cel publicat de IFAC în limba engleză. IFAC nu își asumă nicio responsabilitate pentru acuratețea și caracterul complet al traducerii sau pentru orice acțiuni care ar putea decurge ca urmare a acesteia.

Textul în limba engleză al documentului *Mentalitatea și facilitarea abilităților profesioniștilor contabili – o schimbare de paradigmă a competențelor* © aprilie 2022 al IFAC. Toate drepturile rezervate.

Textul în limba română al documentului *Mentalitatea și facilitarea abilităților profesioniștilor contabili – o schimbare de paradigmă a competențelor* © iulie 2022 al IFAC. Toate drepturile rezervate.

Titlul original: *Mindset and Enabling Skills of Professional Accountants (April 2022)*

Contactați permissions@ifac.org pentru permisiunea de a reproduce, a stoca, a transmite sau a utiliza acest document în alte scopuri similare.